

Ahmet Alemdar
ahmetaalemdar@gmail.com

AKINCI TİHA Reisi için Uçtu: Arama Kurtarma Operasyonu

İran Cumhurbaşkanı İbrahim Reisi'nin de içinde bulunduğu helikopterin düşmesi sonrasında, bölgedeki arama kurtarma faaliyetleri esnasında, nitelikli sistemlerin önemi daha iyi anlaşıldı. AKINCI TİHA sistemi; havada kalış süresi, menzili, faydalı yük kapasitesi gibi yönleriyle gelişmiş bir sitem olmakla birlikte taşıdığı kamera sistemi ve sensörleri ile gündemin başat aktörü oldu. Gece geç saatlerde Anadolu Ajansı'nın yayımladığı görüntüler, milyonlarca kullanıcı tarafından canlı takip edildi.

ran'ın kuzeybatısında, Azerbaycan sınırındaki Culfa şehri yakınlarında meydana gelen helikopter kazası ve takip eden süreçte yaşananlar, önemli soruları da beraberinde getirdi: Uçuş emniyetinde ihmal mi vardı? Üst düzey yetkileri taşıyan helikopterde donanımlar eksik/yetersiz miydi? Enkaza ulaşılması neden uzun zaman aldı? İran'ın imkanları ve özellikle İHA sistemleri yeterli değil miydi?

Gerçekleşen helikopter kazası sonucu İran İslam Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı İbrahim Reisi ve İran Dışişleri Bakanı Hüseyin Emir Abdullahiyan da dahil 9 kişi hayatını kaybetti. Başlangıçta kamuoyuna "sert iniş" olarak açıklanan olay, ilerleyen saatlerde milyonların takip ettiği arama kurtarma operasyonuna dönüştü. Nihayetinde Türk Silahlı Kuvvetleri'ne ait Bayraktar AKINCI TİHA tarafından helikopterin enkazı tespit edildi ve ilgili İran makamlarına koordinatlar iletilti. Enkaz bölgesinde 9 kişilik mürettebattan kurtulan olmadığı ve naaşların bölgeden alındığı görüldü. AKINCI TİHA başarılı görev uçuşu sonrası tekrar Türkiye'ye geri döndü.

kullanıcı takip etti. AKINCI TİHA'nın "B" modeli yakın zaman önce Batman'ın yanı sıra Van'da konuşlandırılmıştı. Arama kurtarma görevindeki AKINCI TİHA'nın Batman'dan kalkış yaptığı açıklandı. AKINCI TİHA'nın Wescam MX-20 gelişmiş sensörlere sahip kamerası, gece/gündüz ve kızılötesi görüntü sağlayabilirken, termal izden enkaz tespit edildi. İran'ın envanterinde MALE sınıfında İHA sistemleri var ama gerek hava şartları gerekse de sensörlerin niteliğinden dolayı onlar değil AKINCI TİHA konuşuldu.

Kaza & Kırım ve Arama & Kurtarma

Azerbaycan'daki program sonrası bölgeden üst düzey İranlı yetkilileri taşıyan 3 helikopter birlikte havalandı ancak Cumhurbaşkanı Reisi'yi taşı-

Arama kurtarma faaliyetleri esnasında nitelikli sistemlerin önemi daha iyi anlaşıldı. AKINCI TİHA sistemi; havada kalış süresi, menzili, faydalı yük kapasitesi gibi yönleriyle gelişmiş bir sitem olmakla birlikte taşıdığı kamera (elektro/optik) sistemi ve sensörleri ile gündemin başat aktörü oldu. Gece geç saatlerde Anadolu Ajansı'nın (AA) yayımladığı görüntüler, milyonlarca kullanıcı tarafından canlı takip edildi. Flightradar24 gibi anlık hava trafik hizmetleri sağlayan platformlarda AKINCI TİHA'nın uçuş rotasını yine milyonlarca

yan Bell 212 tipi ABD yapımı çok rollü helikopter kırma uğradı. Diğer iki helikopter, iletişim kesilince bölgede arama ve tarama uçuşu yapıyor ancak temas sağlanmadığı ve yakıttan dolayı Tebriz'e iniş yapıyorlar. İran devlet medyası ilk olarak olayı "sert iniş" olarak aktardı. İçişleri Bakanı Ahmed Vahidi ise dönüş yolundayken kötü hava ve sis nedeniyle helikopterin sert iniş yapmak zorunda kaldığını ifade etti. Başlangıçta sert iniş için başlatılan arama kurtarma faaliyetleri ilerleyen saatlerde enkaz arama kurtarma faaliyetlerine dönüştü. Kazadan yaklaşık 12 saat sonra ise AKINCI TİHA tarafından enkaz tespit edildi ve karadan ekipler bölgeye sevk edildi. AA tarafından paylaşılan görüntülerdeki koordinatlar, enkazın Azerbay-

Bayraktar Akinci TİHA
(Serhat Çetinkaya / AA, 20 Mayıs 2024)

can-İran sınırının yaklaşık 20 kilometre (12 mil) güneyinde, dik bir dağın yamacında olduğunu gösteriyordu. Baykar Teknoloji CEO'su Selçuk Bayraktar gazeteci Fulya Çelik'e arama kurtarma uçuşunun; dağlık bir arazide olumsuz tüm hava şartları varken yapıldığını söyledi. Yaklaşık 7 saat kadar havada kalan AKINCI TİHA'nın operatörleri ise yoğun sis nedeniyle enkazın tespiti için neredeyse 100 metreye kadar alçalıp uçuş gerçekleştirdi.

İranlı yetkiler kaza bölgesine helikopter göndermenin zorluğundan bahsettiler. Zaten hava şartlarından kaynaklandığı değerlendirilen helikopter kazasının yaşandığı bölgeye başka helikopterlerin gönderilmesi oldukça riskli bir faaliyetti. Bu sebeple İHA sistemlerinin kullanılması, risklerin minimize edilmesi adına doğru bir tercihti. İHA sistemlerinin tasarım felsefesinde insan hayatını gözetmek de vardır. Görüş alabilmek için 100 metreye kadar alçak uçuş gerçekleştirilmesi gereken bir ortamda, insanlı hava araçlarının görev alması kaza kırım riskini artıracaktı.

İran'ın İHA Yetkinliği Sorgulanır

İran, çeşitli insansız ve insanlı hava araçları ile arama kurtarma

faaliyetlerini yapabilecek bir teşkilatlanmaya sahiptir. Bu olay özelinde ise olumsuz hava şartlarının İHA uçuşlarına engel olduğu değerlendiriliyor. Esasında İran'ın envanterinde çeşitli İHA sistemleri bulunuyor ancak arama ve kurtarma faaliyetlerinde gelişmiş kamera, radar ve sensörlere ihtiyaç var. İran'ın İHA sistemlerinin kullandığı kamera ve sensörlerin nitelik olarak yetersiz olması ise AKINCI TİHA'nın bölgeye intikalin yolunu açtı. Böylelikle Türkiye'ye ait askeri bir İHA sistemi, İran'ın derinliklerine doğru görev uçuşu gerçekleştirdi. Türk güvenlik kaynakları,

kaza kırım bölgesinde yapılan keşif gözetleme esnasında elde edilen bilgileri, İran makamları ile anlık paylaştı. 20 Mayıs günü saat 02:36'da AKINCI TİHA kaza kırma uğrayan helikopter ile görsel temas sağladı ve enkazın koordinatları İran makamlarına ulaştırıldı. AKINCI TİHA hem gelişmiş kamera ve sensörlere sahip olması hem de olumsuz hava koşullarında dahi görev yapabilen etkin bir İHA sistemi. AKINCI TİHA aynı zamanda radyo frekansı (RF) takip ve tespiti yapabilecek donanımlara da sahip. Eğer enkazdan RF yansımaları olsaydı AKINCI TİHA ile çok daha hızlı bir şekilde tespit yapılabilirdi. Nihayetine bu olay ile tekrar kabiliyetleri tescillenmiş oldu.

AKINCI'yı Milyonlar Canlı Takip Etti

Kaza kırma uğrayan helikopterin enkazını AKINCI

İran'ın envanterinde çeşitli İHA sistemleri bulunuyor ancak arama ve kurtarma faaliyetlerinde gelişmiş kamera, radar ve sensörlere ihtiyaç var. İran'ın İHA sistemlerinin kullandığı kamera ve sensörlerin nitelik olarak yetersiz olması ise AKINCI TİHA'nın bölgeye intikalin yolunu açtı. Böylelikle Türkiye'ye ait askeri bir İHA sistemi, İran'ın derinliklerine doğru görev uçuşu gerçekleştirdi.

TİHA ararken işletilen süreç ise önemli bir kamu diplomasisi faaliyeti olarak kayıtlara geçti. Öncelikle AKINCI TİHA'nın uçuşu "transponder" açık şekilde yapıldı. Böylelikle uçuş rotası anlık olarak takip edilebildi. Gece geç saatlerde olmasına rağmen anlık olarak on binlerce kişi anlık uçuşu takip etti. Hava trafik

AKINCI TİHA'NIN UÇUŞU "TRANSPONDER" AÇIK ŞEKİLDE YAPILDI. BÖYLELİKLE UÇUŞ ROTASI ANLIK OLARAK TAKİP EDİLEBİLDİ. GECE GEÇ SAATLERDE OLMASINA RAĞMEN ANLIK OLARAK ON BİNLERCE KİŞİ ANLIK UÇUŞU TAKİP ETTİ. HAVA TRAFİK HİZMETLERİ SAĞLAYICISI FLİGHTRADAR24 EN ÇOK İZLENEN UÇUŞUN İRAN'DA DÜŞEN HELİKOPTERİ ARAYAN TÜRK İHA'SI AKINCI'NIN OLDUĞUNU AÇIKLADI. UÇUŞU, YAKLAŞIK 2,8 MİLYON KULLANICI TAKİP ETTİ.

hizmetleri sağlayıcısı Flightradar24 en çok izlenen uçuşun İran'da düşen helikopteri arayan Türk İHA'sı AKINCI'nın olduğunu açıkladı. Uçuşu yaklaşık 2,8 milyon kullanıcı takip etti. AKINCI'nın uçuşuna yoğun ilgi gösterilince AA tarafından AKINCI TİHA'nın kamerasından alınan görüntüler canlı yayın ile paylaşıldı. Bahse konu yayın yine milyonlarca kullanıcı tarafından anlık olarak takip edildi. Türkiye'nin İHA sistemlerindeki kabiliyetleri, arama kurtarma gibi bir misyon uçuşu ile yine milyonlarca kişiye gösterildi. AKINCI TİHA'nın görev uçuşunu başarıyla tamamlayıp Türkiye'ye geri dönüşünde Van Gölü üzerinde ay ve yıldızımızı çizen uçuş rotası, hem 19 Mayıs mesajı hem de dostluk nişanesi olarak görüldü.

Sonuç Yerine: Cevapsız Sorular

Uçuş emniyetinde ihmal mi vardı? Uçuş emniyetinde ihmal olmadığı genel yaklaşımın sakinliği olduğu anlaşılıyor. Olumsuz yani sisli havaya rağmen uçuş gerçekleştirilmesinin doğruluğu tartışılırken, bu durumun İran havacılık otoritelerince "standart" olarak görüldüğü biliniyor. Sisli havalar uçuş emniyeti için caydırıcı bir etken olarak dikkate alınmıyor.

Helikopterde donanımlar eksik/yetersiz miydi? Eski ve sivil maksatlı üretildiği

değerlendirilen Bell212 helikopterinin İran otoritelerince VIP uçuşlar için konfigüre edilmediği, helikopterin gece uçuş yapabilecek kabiliyette ve ayrıca sarp/dağlık arazide uçuş emniyeti için kritik olan engel tespit sisteminin de olmadığı değerlendiriliyor.

Enkaza ulaşılması neden uzun zaman aldı? Olumsuz hava şartları ve arazi yapısı süreci oldukça uzatırken, teknik kapasitesi yetersizliği de sürecin uzamasına bir başka sebebi. İran'da özellikle İHA sistemleri geliştirme felsefesinin nitelikten ziyade nicelik yönlü olması, ülkenin teknolojik altyapısı ve ambargolar nedeniyle, arama kurtarma faaliyetlerinde sınıfta kaldı.

Henüz resmi bir kaza kırım raporu bulunmuyor ancak gerek arazinin sarp, dağlık ve ormanlık yapısı gerekse bölgede yüksek gerilim hatları yani elektrik direk ve kablolarının olması göz önünde bulundurulduğunda, helikopterin ilgili unsurlardan dolayı kırığa uğramış olabileceği değerlendiriliyor. Pilotaj hatası veya teknik bir sebeple de kaza kırım gerçekleşmiş olabilir. Ancak arazi yapısı gözetildiğinde, VIP helikopterlerde engel tespit sistemlerinin oldukça önemli bir alt sistem olduğu acı bir şekilde tecrübe edildi. Paralel olarak arama kurtarma faaliyetlerinde insansız sistemlerin, bu olay üzerinde İHA'ların oldukça etkin çözümler olduğuna şahit olundu. İHA sistemleri ile uzun süreli gözetim faaliyetleri, herhangi bir personeli riskli ortama sokmadan gerçekleştirebilmek için yine niteliğin korunması gerekiyor. Hava aracının gelişmiş aviyoniklerle donatılması, etkinliğinde belirleyici bir unsur. AKINCI TİHA taşıdığı MX-20 kamera sistemi ile başarıyla görsel temas sağlayabildi. Aselsan tarafından geliştirilen ASEFLIR500 kamera sisteminin de MX-20 kamerasından daha iyi olması hedefleniyor. AKINCI TİHA gibi yerli platformların kabiliyetlerini daha da artıracak alt sistemlerin geliştirilmesi, bu nedenle önemlidir. Son olarak VIP uçuş yapan helikopterlerin engel tespit ve gece görüş sistemleri ile donatılmasının ne kadar önemli olduğu tekrar görüldü. Türkiye'de, Meteksan Savunma tarafından milli olarak geliştirilen ve sahada kullanılan lazer tabanlı helikopter engel tespit sisteminin kıymeti de bu vesileyle tekrar anlaşılmış oldu. **K**

İran Cumhurbaşkanı İbrahim Reisi ve beraberindekilerin helikopterinin yerini belirleyen Akıncı İHA, Cumhurbaşkanlığından onay alınmasının ardından saat 23.30'da Batman'dan havalanarak saat 00.45'te kaza bölgesine ulaştı. Saat 02.36'da kaza kırığa uğrayan helikopterle görsel temas sağlandı ve başarıyla görevini tamamlayan Akıncı İHA saat 06.45'te Türkiye hava sahasına döndü. (Yasin Demirci / AA, 20 Mayıs 2024)

